

УДК 378.011.3-051:687.01

Інна Косяк,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри промислової інженерії та сервісу
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

**РОЛЬ ДИСЦИПЛІНИ «РОБОТА В МАТЕРІАЛІ»
У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ
ДИЗАЙН ОДЯГУ**

Стаття присвячена проблемі художньо-технологічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією дизайн одягу в педагогічному ВНЗ. Запропоновано розроблену програму навчальної дисципліни «Робота в матеріалі», в якій розкриваються можливості комплексного використання основних методів дизайнерської діяльності (художнє формоутворення і конструювання, моделювання, макетування, прототипне і аналогове проектування); активне навчання, що моделює художньо-проектну діяльність дизайнера. Розглянуто макетування як наочне втілення сутнісних принципів дизайну – структурності, цілісності, виразності.

Ключові слова: *дизайн, педагог професійного навчання, робота в матеріалі, макетування, проектування одягу, макетні методи, основи технічного конструювання, художні системи формоутворення в одязі.*

Стаття посвящена проблеме художественно-технологической подготовки будущих педагогов профессионального обучения за специализацией дизайн одежды в педагогическом ВУЗе. Представлена разработанная программа учебной дисциплины «Работа в материале», в которой раскрываются возможности комплексного использования основных методов дизайнерской деятельности (художественное формообразование и конструирование, моделирование, макетирование, прототипное и аналоговое проектирование); активное обучение, моделирующее художественно-проектную деятельность дизайнера. Рассмотрено макетирование как наглядное воплощение сущностных принципов дизайна – структурности, целостности, выразительности.

Ключевые слова: *дизайн, педагог профессионального обучения, работа в материале, макетирование, проектирование одежды, макетные методы, основы технического конструирования, художественные системы формообразования в одежде*

The article is devoted to the problem of artistic and technological preparation of future teachers of professional training for the specialization of clothing design in the pedagogical university. The developed program of the academic discipline «Work in the material» is presented, in which the

possibilities of the complex use of the basic methods of design activity (artistic shaping and design, modeling, prototyping and analog design) are revealed. Active learning, simulating artistic and design activities of the designer. Modeling is considered not only as a means of forming professional concepts and the most important practical tool in teaching the method of artistic and compositional modeling, but also as a visual embodiment of the essential principles of design – structural, integrity, expressiveness. Modeling is a voluminous model of the profession, demonstrating the interconnection and interdependence of knowledge, understanding, feeling and practical skills.

Key words: *Design, teacher of vocational training, work in material, prototyping, designing clothes, prototyping techniques, the basics of technical design, artistic systems for shaping in clothing*

Сучасна освіта є важливим чинником соціальної стабільності, наступності культури, збереження морального, психічного та фізичного здоров'я молоді, виховання творчої, вільної, активної особистості. Умови реалізації соціального замовлення, підвищення вимог до професіоналізму і адаптації випускників в соціумі, визначають необхідність підвищення якості професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціальностями.

Майбутній педагог професійного навчання з дизайну, на наш погляд, повинен не тільки вміти викладати свій предмет і сприяти гармонійному розвитку учнів з урахуванням їх індивідуальних здібностей, а й досконало володіти технологіями дизайнерського мистецтва, вміти кваліфіковано вибирати і застосовувати саме ті дизайн-технології, які в повній мірі відповідають змісту та цілям конкретної спеціалізації (дизайну одягу).

У цих умовах актуальною стає завдання підготовки педагога-дизайнера-дослідника, новатора і експериментатора, який здатний до творчих пошуків, до адаптації в сучасному суспільстві та постійних змін в техніці та технологіях.

Отже, на сьогодні активно ведуться пошуки нових шляхів вдосконалення саме художньо-технологічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією дизайн одягу, а також йде активне удосконалення самої методики викладання спеціальних дисциплін, вивчення і застосування в проектній діяльності фахівців новітніх досягнень інноваційних технологій, спрямованих на підвищення професійної майстерності майбутніх педагогів-дизайнерів.

Зазначимо, що нині підготовка студентів-педагогів професійного навчання з дизайну одягу повинна в комплексі включати як художньо-технічні спеціальні профільюючі дисципліни – історія мистецтва, рисунок з основами пластичної анатомії, живопис з основами кольорознавства, проектування, основи макетування та моделювання, архітектоніка і комбінаторика формоутворення, так і обов'язкове вивчення допоміжних дисциплін історія костюму і моди, художнє проектування одягу, робота в

матеріалі та інших дисциплін – без яких неможливе створення грамотного художнього твору в області художнього проектування одягу. Тому, в системі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією дизайн одягу одна з провідних ролей відводиться дисципліні – «Робота в матеріалі».

Зауважимо, що у вітчизняній та зарубіжній літературі проблемі моделювання сучасних форм одягу шляхом модифікації базової форми із застосуванням методів конструктивного моделювання і методів наколки (макетування) присвячені праці А. С. Дідух, Т. В. Костогриз, Ю. В. Кісліченої (макетування одягу), Т. В. Ніколаєвої, Т. В. Козлової (формоутворення костюма), О. С. Мамчич, І. А. Гардабхадзе, Т. Ф. Кротової (візуалізація образу та проектування костюма в різних художніх системах), Т. О. Берднік, П. Т. Неклюдова, А. Р. Степучева (проектування костюма) та інших.

Метою статті є визначення ролі навчальної дисципліни «Робота в матеріалі» у фаховій підготовці майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією дизайн одягу.

Сьогодні на великому подіумі сучасно виглядає і античний хітон, і роба рококо, і чудовий наряд Відродження. Розкішні фактури, багаті драпірування, таємничо шарудять полотнища одягу. Та й мода вулиць – конфекція, повільно, але впевнено наближається до прийняття нової естетики костюму [5, с. 7].

Новий стиль ставить перед виробниками одягу нові проблеми. Вперше, майже за півстоліття, якість і вишуканість крою стають не менш важливі, ніж ідея дизайнера. Але системи формул, які безвідмовно служили протягом декількох десятиліть, виявилися не в силах висловити живі форми майбутнього стилю. Ось ми і повертаємося до старовинних систем крою і до технологій, що удосконалювалися багатьма поколіннями майстрів.

У зв'язку з цим у світі фешн-дизайнерів та працівників індустрії моди існує дві течії проектування одягу. Перша – абсолютно стандартизована модна течія, куди відноситься майже 90 % повсякденного одягу – це одяг, створений на малих підприємствах за стандартними розмірами, за допомогою художнього конструювання – методу проектування виробів промислового виробництва [2, с. 25]. Також, на нашу думку, до наведених 90 % можна віднести одяг, виготовлений в ательє за індивідуальними розмірними ознаками кожного замовника шляхом площинного конструювання із врахуванням особливостей його фігури та зовнішності, характеру людини, способу життя та оточення, у якому кожна конкретна модель буде використовуватись.

Друга течія – крок модної індустрії – проектування одягу для створення модних колекцій класу «люкс». Як правило – це втілення ідей будь-якої складності, які неможливо отримати шляхом площинного конструювання. Це створення одягу складних об'ємів та конструкцій, із новітніх матеріалів на кожного індивідуального замовника із врахуванням, як особливостей його фігури та зовнішності, так і особливостей тканин, які

не завжди можна врахувати при графічній побудові крою моделі.

Зважаючи на вищевикладене, постає питання розробки програми вибіркової навчальної дисципліни «Робота в матеріалі» складеної відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня бакалавр, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 015 Професійна освіта. Дизайн, що вивчається студентами на четвертому курсі і спрямовує їх на професійне ставлення до власної проектно-художньої та професійної діяльності.

Предметом вивчення даної дисципліни є моделювання сучасних форм одягу шляхом модифікації базової форми із застосуванням як методів конструктивного моделювання, так і методів наколки (макетування).

В минулому столітті при проектуванні одягу на промислових підприємствах за прийнятими тоді методиками [1; 3; 4; 7], крій наколкою, здавалося, був забутий, але працюючи над новими колекціями сьогодення, дизайнери все більше і більше стали відчувати необхідність пошуку нетрадиційного рішення – не логічного, а скоріше емоційного [5, с. 10].

Макетування як творчий прийом пошуку і реалізації ідей використовується в різних областях і видах дизайну. Макет, як продукт об'ємного ескізування, необхідний для аналізу результату графічної роботи дизайнера. В іншому випадку, робота дизайнера стає просто ілюстрацією творчого задуму, оскільки найчастіше автори використовують для графічного вираження мову стилізації, яка на етапі ілюстрування необхідна для більш точної і ефективної передачі стилістики, але часто стає перепорою в момент реалізації ідеї в матеріалі. Отже, дизайнер повинен не тільки «видати» ідею, а й знати, як її втілити в матеріалі [8, с. 5].

Доведено, що макет розвиває почуття цілісного, є одним із засобів вираження думки, способів передачі інформації. Для нього характерні наочність, оперативність і «варіантність». Також він допомагає виявити загальні композиційні закономірності, уточнює пропорції, співвідношення членувань, їх масштабність, допомагає знайти правильне об'ємно-просторове вирішення композиції та визначити шляхи її досягнення. Головне ж, що саме в ньому «тілесний досвід, закладений природою початок» мають можливість з'єднатися з «художнім космосом авангарду» [6, с. 9].

Макетування одягу полягає в тому, що дизайнер на манекені або фігурі людини формує з паперу або дешевої тканини задуманий проект моделі одягу за допомогою швацьких булавок. Цей спосіб дозволяє більш наочно, образно виявити важливі сторони проектованої моделі, такі як форма, об'єм; тканина, дає реальне і точне уявлення про крій і конструктивні особливості моделі. Макетування в більшості випадків використовують при моделюванні жіночої сукні і верхнього жіночого одягу складного крою. У моделюванні чоловічого одягу макетування застосовують дуже рідко, зважаючи на одноманітність її основних конструктивних побудов.

З урахуванням вищезазначеного, нами визначено мету навчальної дисципліни «Робота в матеріалі»: формування у студентів знань і вмінь, необхідних для втілення творчого задуму (ідеї) за допомогою використання текстильних (або інших) матеріалів відповідно до поставленого завдання у дизайні одягу.

Завданнями навчальної дисципліни «Робота в матеріалі» є: формування уявлень про характерні особливості тенденцій моди в одязі; формування системи знань та вмінь щодо принципів розробки творчих і промислових колекцій нових моделей жіночого, чоловічого і дитячого одягу різного призначення та інших виробів легкої промисловості; опанування методиками побудови основ плечових і поясних жіночих, чоловічих і дитячих виробів; опанування методиками макетування одягу; опанування методами розробки нових конструкторських рішень різних силуетних форм, різного асортименту і призначення виробів з різних конструктивних матеріалів; здатність, розробляти технологію обробки й оптимальні режими виконання проекту в матеріалі.

В основу структури програми «Робота в матеріалі» покладено вивчення чотирьох модулів: «Основи матеріалознавства в дизайні одягу та аксесуарів», «Макетні методи у проектуванні одягу», «Основи технічного конструювання», «Проектування та виготовлення моделей одягу», які наповнюються теоретичним та практичним компонентами. За допомогою них студенти опановують навчальний матеріал, що дозволяє розробляти лекала на споживача, враховуючи абсолютно усі особливості його фігури, і створювати складні об'ємні форми одягу, які практично неможливо виконати конструктивними методами.

У рамках кожного модуля студент завжди має справу як із предметними знаннями, так і з видами творчої діяльності, пов'язаними з одержанням і використанням цих знань. Відповідно контроль з модулю може бути змістовним, діяльнісним або змістовно-діяльнісним (вивчення матеріалу, рішення творчих задач, розробка творчих проектів). Для якісної оцінки результатів роботи майбутнього фахівця застосовуються демонстрації виробів, виготовлених в матеріалі як на манекенах, так і на моделях.

На вивчення даної навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС, 180 годин. З них більша частина – 115 годин – самостійна робота, 65 годин – аудиторні (12 годин – лекції, 53 години – лабораторні роботи). Тому перед викладачем стоїть завдання за цей короткий час дати найнеобхідніші для подальшої професійної діяльності знання і навички про макетні методи у проектуванні одягу та основи технічного конструювання швейних виробів. Підсумкова атестація проводиться у формі диференційованого заліку.

Розподіл годин за модулями та тематичне наповнення навчальної дисципліни наведено нижче у примірному тематичному плані.

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні години			Самостійна роб.
			Всього аудиторних	Лекції	Лабораторні	
	Модуль I. Основи матеріалознавства в дизайні одягу та аксесуарів	15	4	2	2	11
1	Тема 1.1. Конфекціювання матеріалів для дизайну одягу	7	2	1	1	5
2	Тема 1.2. Пластичні властивості тканини в композиційній побудові моделей одягу	8	2	1	1	6
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>					
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль II. Макетні методи у проектуванні одягу	60	22	4	18	38
3	Тема 2.3. Макетування як засіб пошуку форми виробу	8	1	1	-	7
4	Тема 2.4. Макетування поясних швейних виробів	11	4	-	4	7
5	Тема 2.5. Макетування плечових швейних виробів	10	5	1	4	5
6	Тема 2.6. Макетування швейних виробів на нестандартну фігуру	11	4	-	4	7
7	Тема 2.7. Макетування швейних виробів з тканини по косому напрямку нитки	8	3	1	2	5
8	Тема 2.8. Макетування комірв та рукавів	12	5	1	4	7
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль III. Основи технічного конструювання	60	22	4	18	38
9	Тема 3.9. Вихідні дані для проектування одягу	9	3	1	2	6
10	Тема 3.10. Конструювання поясних виробів	13	4	-	4	9
11	Тема 3.11. Конструювання плечових виробів	15	6	1	5	9
12	Тема 3.12. Побудова креслення вузького одношовного рукава	8	2	-	2	6
13	Тема 3.13. Конструювання комірв та одягу на нетипові фігури	15	7	2	5	8

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні години			Самостійна роб.
			Всього аудиторних	Лекції	Лабораторні	
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль IV. Проектування та виготовлення моделей одягу.	45	17	2	15	28
14	Тема 4.14. Художні системи формоутворення в одязі.	23	9	1	8	14
15	Тема 4.15. Дефекти в одязі	22	8	1	7	14
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підсумк. контроль	ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ЗАЛІК					
Всього годин		180	65	12	53	115

Результатом навчальної дисципліни «Робота в матеріалі» є формування блоку компетентностей: предметно-методологічної, художньо-естетичної, проектно-технологічної. Відповідно до вимог проектно-художньої та технологічної діяльності дисципліна знайомить студентів з особливостями моделювання та проектування одягу, враховуючи структуру й функції моди та закономірності її розвитку; формує у майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією дизайн одягу знання про основні вимоги до візуальних ефектів в дизайні одягу; правила безпечної роботи в макетуванні; пластичні і конструктивні властивості матеріалів, що використовуються для створення дизайнерських проектів; характеристику типових конструкцій та способи їх формотворення, алгоритми модельних перетворень базових конструкцій одягу; сприяє розвитку вмінь та навичок пов'язувати історію костюму з сучасним розвитком моди, враховувати роль кольору при проектуванні дизайн-проектів; виділяти в природній або штучній формі основні геометричні складові; вибирати матеріали і необхідні інструменти для роботи в матеріалі; отримувати розгортки деталей одягу з використанням сучасних методик конструювання, використовуючи в якості вихідних даних вимірювання фігур або дані антропологічних стандартів; створювати одяг різними методами макетування, використовуючи знання з галузі матеріалознавства про

пластичність матеріалів відповідно до конкретних навчальних завдань; аналізувати шляхи формоутворення одягу в області дизайну; сприяє володінню класичними та сучасними принципами макетування одягу, графічними прийомами зображення та читання ескізів моделей одягу, навичками композиційного формотворення одягу на манекені та фігурі людини, прийомами гармонізації композиції одягу, навичками науково-дослідної діяльності і прогнозування в галузі дизайну одягу.

Такий підхід до формування змісту та структури навчальної дисципліни «Робота в матеріалі» сприятиме підвищенню рівня художньо-проектної підготовки студентів і забезпечить майбутнього педагога професійного навчання з дизайну одягу системою умінь і навичок про тенденції розвитку модної форми одягу, модні конструкції, сучасні методи проектування і виготовлення одягу, які необхідні для їх професійної діяльності та створення модних і авангардних колекцій одягу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бердник Т. О. Дизайн костюма / Т. О. Бердник, Т. П. Неклюдова. – Ростов н/Д : Феникс, 2000. – 448 с.
2. Волкотруб И. Т. Основы художественного конструирования. – К. : Вища школа, 1988. – 191 с.
3. Козлова Т. В. Основы моделирования и художественного оформления одежды / Т. В. Козлова, Л. Б. Рывтинская, З. Н. Тимашева. – М. : Лёгкая индустрия, 1979. – 168 с.
4. Козлова Т. В. Художественное проектирование костюма / Т. В. Козлова. – М. : Легкая и пищевая пром-сть, 1982. – 144 с.; Основы теории проектирования костюма: учеб. для вузов / Т. В. Козлова, Р. А. Степучев [и др.]; под ред. Т. В. Козловой. – М. : Лёгкая пром-сть и быт. обслуживание, 1988. – 350 с.
5. Костогриз Т. В. Макетный метод создания одежды: учебно-методическое пособие для вузов / Т. В. Костогриз – Оренбург, 2009 – 50 с.
6. Мереняшева М. А., Лызина А. Г. Сущность понятия «Макетирование» в контексте дизайн-образования. Роль макетирования в обучении методу художественно-композиционного моделирования // Современные научные исследования и инновации. 2016. № 7 [Электронный ресурс]. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2016/07/70053>
7. Основы теории проектирования костюма: учеб. для вузов / Т. В. Козлова, Р. А. Степучев [и др.]; под ред. Т. В. Козловой. – М. : Лёгкая пром-сть и быт. обслуживание, 1988. – 350 с.
8. Соснина Н. О. Макетирование костюма: учебно-методическое пособие для вузов / Н. О. Соснина – Омск: Омский государственный институтсервиса, 2007 – 69 с.